

International
SOCIAL SCIENCES
STUDIES JOURNAL

SSSjournal (ISSN:2587-1587)

Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:5, Issue:50
sssjournal.com

pp.6518-6527
ISSN:2587-1587

2019
sssjournal.info@gmail.com

Article Arrival Date (Makale Geliş Tarihi) 29/09/2019 | The Published Rel. Date (Makale Yayın Kabul Tarihi) 20/11/2019
Published Date (Makale Yayın Tarihi) 20.11.2019

YABANCI DİL OLARAK ALMANCA ÖĞRETMENLERİNİN DERS KİTABINA BAĞLI KALMA SORUNSALI

THE PROBLEM OF ADHERING GERMAN TEACHERS AS A FOREIGN LANGUAGE TO THE COURSEBOOK

Arş. Gör. Ayhan Yavuz ÖZDEMİR

Hakkari Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Hakkari/TÜRKİYE
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2601-2486>

Article Type : Research Article/ Araştırma Makalesi

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.26449/sss.1866>

Reference : Özdemir, Y.A. (2019). "Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretmenlerinin Ders Kitabına Bağlı Kalma Sorunsalı", International Social Sciences Studies Journal, 5(50): 6518-6527.

ÖZ

Yabancı dil öğretiminde ders kitabı, derste öğretme ve öğrenme süreci için önemli fırsatlar sunmaktadır. Ders içeriğini, yöntemini ve ilkelerini belirleyen yapısı ile öğretmenlere ve öğrencilere yabancı dil öğretme ve öğrenme sürecinde yardımcı olmaktadır. Yabancı dil öğretiminde yaşanan gelişmeler güncel ders kitaplarında da yansımaları bulmaktadır. Yaşanan bu gelişmeler öğretmenlere farklı görevler ve sorumluluklar yüklemekte ve öğretmenlerden ders kitabını yabancı dil olarak Almanca dersinde etkili biçimde kullanmaları beklenmektedir. Ancak, öğretmen ve ders kitabı ilişkisi açısından değerlendirildiğinde öğretmen bu görev ve sorumlulukları uygulama noktasında, derste ders kitabına ne ölçüde bağlı kalacağı sorunu ile yüzleşmek durumunda kalmaktadır. Bu çalışmada yabancı dil olarak Almanca öğretiminde öğretmenlerin ders kitabına bağlı kalma sorunsalını teorik olarak ele alarak çözüm önerileri ortaya koymak amaçlanmıştır. Çalışmada bu sorunsalın temel bileşenleri arasında yer alan yabancı dil olarak Almanca öğretiminde öğretmen, ders kitabı ve öğretmen ve ders kitabı ilişkisi üzerinde durulmuştur. Güncel yaklaşımlara göre hazırlanan yabancı dil öğretimi ders kitaplarının bu yaklaşımları uygulayabilecek nitelikli öğretmen ihtiyacını da beraberinde getirdiği gerçeğinden hareketle, ders kitabının ve öğretmenin öğretme ve öğrenme sürecindeki yeri teorik olarak ele alınmış, öğretmenlerin ders kitabına bağlılıklarının nasıl olması gerektiği konusu irdelenmiştir. Bu bağlamda çalışmada, öğretmenlerin lisans eğitimi boyunca aldıkları eğitim yanı sıra mesleki deneyimleri ve mesleki yeterlilikleri ile ders kitabını kullanmadaki becerileri arasındaki ilişki vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Olarak Almanca, Öğretmen, Ders Kitabına Bağlı Kalma

ABSTRACT

In foreign language teaching, the coursebook offers important opportunities for the teaching and learning process in the course. It helps teachers and students in the process of teaching and learning foreign languages with its structure that determines the content, method and principles of the course. Developments in foreign language teaching are reflected in current coursebooks. These developments impose different tasks and responsibilities on teachers, and teachers are expected to use the coursebook effectively in German as a foreign language. However, when evaluated in terms of teacher and coursebook relationship, the teacher has to face the question of the extent to which he/she will be attached to the coursebook at the point of applying these duties and responsibilities. In this study it is aimed to present solutions by theoretically addressing the problem of the teachers' adherence to the coursebook in teaching German as a foreign language. The study focused on the relationship between teacher, coursebook and teacher and coursebook in teaching German as a foreign language which is one of the main components of this problem. Based on the fact that foreign language teaching coursebooks prepared according to current approaches bring with it the need for qualified teachers to implement these approaches, the place of the coursebook and the teacher in the teaching and learning process theoretically discussed, the subject of how teachers should be committed to the coursebook. In this context, the study emphasized the relationship between the training that teachers receive during their undergraduate education, as well as their professional experience and professional qualifications, and their skills in using the coursebook.

Key Words: German as a Foreign Language, Teacher, Adhering to the coursebook

1. GİRİŞ

Yabancı dil olarak Almanca eğitimi süreci öğretim ve öğrenim, başka bir deyişle öğretmen ve öğrenci etkileşimi çerçevesinde gerçekleşmektedir. Demirel (2011) eğitimi, davranış değiştirme süreci, öğretimi ise öğrenme sürecinin yönlendirilmesi olarak betimler (s.62). Yabancı dil olarak Almanca öğretiminde öğretmenler, bu yönlendirme sürecini faydalı kılabilmek için çeşitli öğretim ve öğrenim materyallerine başvururlar. Vollmer'e (1999) göre kurumsal anlamda gerçekleştirilen yabancı dil öğretiminde derste kullanılan materyaller, öğretmen ve öğrencinin yanında üçüncü önemli öğedir. Hatta öğretmen ve öğrencinin materyal kullanımı olmadan birbirleri ile tam olarak ilişkilendirilemeyecekleri de iddia edilebilir (s.240). Derste kullanılan materyaller arasında öne çıkanlardan birisi ders kitabıdır. Gök (2017) eğitimi kolaylaştıran, öğrenenlere doğru bilgiler sunan, öğretmenin olmadığı durumlarda da onların kendi kendilerine ilerlemelerini mümkün kılan bir yapıya sahip olan ve eğitimde çok sık kullanılan ders kitaplarının yabancı dil öğretiminde önemli bir yeri olduğuna dikkat çeker (s.25). Yabancı dil öğretimi ders kitapları, hem öğretimsel hem de yöntemsel boyutuyla yabancı dil öğretiminin merkezi durumundadır (Yavuz, 2017, s.199).

Önceden belirlenen amaçlara ulaşabilmek için somut birer araç olan ders kitapları, büyük bir öğrenci topluluğu tarafından kullanılmaktadır. Bu durum ders kitaplarının, öğrencilerin yaşam boyu gelişimleri ve eğitilmeleri konusunda önemli görev üstlenmelerini sağlar. Ayrıca öğrencilerin yanı sıra öğretmenler, etkinlikler ve öğretim bağlamını da etkilerler (Can, 2011, s.137). Öğretim ve öğrenim materyallerinin bütün ders sürecini yönlendirdiği ve etkilediği de söylenebilir. Bu durum ders içeriği, ders yöntemi ile ilgili ilkeler, konu dizini ve kalite standartları konusunda da yansımaları bulur. Ayrıca öğretim ve öğrenim materyalleri, genelde bakanlıkça çıkarılan yönerge, müfredat ve ders planları aracılığı ile önceden belirlenen çerçeve şartları somut olarak uygulamaya çalışırlar. Bu yönlendirme işlevi yabancı dil öğretmenlerinin dersi planlama ve uygulama ile ilgili kararlarına yönelik sorumluluklarını en azından temel olarak azaltmaktadır (Bausch, 1999, s.17). Başka bir deyişle ders kitapları, dersi düzenli biçimde sürdürme fırsatı sunarak öğretmenin karşılaşabileceği sorunların çözümünde yol gösterici rol oynar. Bir bütün olarak bakıldığında kontrollü ve planlı bir faaliyet olarak değerlendirilebilecek olan öğretimin (Pingel, 2003, s.42) şekillendirilmesine ve sorunsuz sürdürülebilmesine yönelik önlemleri içerir ders kitapları. Öte yandan, Krumm ve Ohms-Duszenko, (2001) öğrenen özerkliği talebiyle birlikte dersle ilgili önemli kararları öğrenene aktarma düşüncesinin, dersi ders kitabı ile yönlendirme düşüncesi ile çelişkiye düştüğünü belirtmektedirler (s.1031). Dolayısıyla bir eğitim aracı olarak kurgulanan kitapların kullanımı ile ilgili farklı sorunlar ortaya çıkmaktadır: Öğretmenler ve öğrenciler ders kitaplarını nasıl kullanırlar? Ders kitapları derste öğretimin merkezinde mi yer alır? Öğretmenlerin metni bölüm sektirmeden izlemek gibi bir zorunluluğu var mı, yoksa öğrencilerin ilgi alanlarını dikkate alarak konuları seçebilirler mi? Bir taraftan öğretmenlerin ders kitaplarına bel bağlaması durumu söz konusu iken diğer taraftan da ders kitaplarının temel işlevini böyle kısa bir formüle indirgemek, kendilerini ders kitabına bağlı hissetmeyen birçok öğretmen için kabullenilemeyecek niteliktedir (Pingel, 2003, s.29).

Tüm bu çelişkilerin odağında, çağın zorunluluklarından biri olan yabancı dil öğretimi sürecinde öğretmen, öğrenci ve ders materyali arasındaki etkileşimde öğrenmenin gerçekleşebilmesi için belirleyici gerçeklerden birisi hangi etkenin öğrenme sürecine ne kadar, nasıl ve öğrenme sürecinin hangi aşamasında müdahil olması gerektiği sorunsalıdır. Öğrenenin dersin odak noktasına konulduğu, öğrenen özerkliğini savunan ve yaşam boyu öğrenme becerisini hedefleyen modern eğitim anlayışı dikkate alındığında bu durumla yüzleşmek öğretmen için daha da zor bir süreç haline gelmektedir. Bu sorundan hareketle bu çalışmada yabancı dil olarak Almanca öğretmenlerinin ders kitabına bağlı kalma sorunsalı ele alınmıştır. Çalışmada bu sorunsalın temel unsurları arasında yer alan yabancı dil öğretiminde öğretmen, ders kitabı ve öğretmen-ders kitabı ilişkisi üzerinde durulmuştur. Belirli bir ders kitabının seçimi yalnızca önemli ölçüde dersi etkilemediği aynı zamanda öğrenci ve öğretmeni de etkilediği (Brill, 2005, s.17) gerçeği göz önünde tutularak çalışmanın kapsamı nedeniyle ilk olarak yabancı dil olarak Almanca öğretiminde öğretmen boyutu üzerinde durulmuştur.

2.YABANCI DİL OLARAK ALMANCA ÖĞRETİMİNDE ÖĞRETMEN

Eğitim konusunda başarı ve verimi etkileyen en önemli etmenlerden birisi eğitici personellerdir (Alkan, 2000, s.191). Yabancı dil eğitiminde eğitici personel, yani öğretmen öğrenme için uygun koşulları oluşturmak ve var olan koşulları öğrenme sürecine en iyi biçimde adapte etmek zorunda olan öğretmenlik mesleğinin uygulayıcısıdır. Alkan (2000) öğretmenliği, bireysel, sosyal, kültürel, bilimsel, teknolojik boyutları olan, profesyonel statüde eğitim mesleği olarak, öğretmeni ise insanın davranış ve yeteneklerini geliştiren, davranış mühendisi olan bir meslek adamı olarak betimler (s.202). Yabancı dil eğitiminde

yaşanan gelişmelerle birlikte öğretmen rolleri de değişmiş, bu değişim öğretmenin sınıftaki görevlerine farklı anlamlar yüklemiştir. Polat'ın (1995) da belirttiği gibi öğretmen, öğretimi yönlendiren, öğrenme etkinliklerini kolaylaştırması gereken ve öğrenmeyi öğretmekle yükümlü olan kişidir (s.199). Öğrenme ve öğretme arasındaki bağın birkaç yıl öncesine kadar kabul edilenden daha da az doğrudan olduğu konusunda bir uzlaşma bulunmasına karşın, okul kurumu açısından bakıldığında öğretme olgusu hâlâ gerekli görülmektedir. Fakat öğrenciler derse iyi bir şekilde katılım sağlasa bile, öğretmenin uygun öğrenmeyi sağlamada hiç etkili olmadığı ya da çok az etkili olduğu kabul edilmektedir. Öğrenenler, ifadeleri ve metinleri daha çok onların bireysel öğrenme düzenlerine ve sosyokültürel olarak şekillenmiş bilgilerine göre anlamaktadırlar. Bugün artık öğrenenlere, ders içeriklerinin aktarıldığı öğretme sürecinin nesnesi olarak bakılmamaktadır. Onlar daha ziyade sunulan dilsel materyalleri ve öğretmenin yardımlarını zihinsel olarak işleyen ve kendi bilgilerini yapılandıran aktif öğrenenler olarak görülmektedirler (Timm, 1999, s.219-220). Bu yapılandırma sürecinde öğretmenler, öğrenmenin ana mimarı konumunda iken öğrenciler de tasarlama ve inşa sürecinde öğretmene yardım eden konumundadır. Öğrenme için gereken öğeleri bilmek, tanı koyup bu tanıya uygun önerilerde bulunmak, amaca göre öğretim yaklaşımını çeşitlendirmek, sınıfın düzen ve işleyişini ve zamanın uygun biçimde değerlendirilmesini sağlamak öğretmenin işidir. Ancak öğrenciler de sahip oldukları birçok fırsat sayesinde kendi kavrayışlarına katkıda bulunabilmektedir (Tomlinson, 2014, s.27).

Öğrenenin kendi öğrenmesinin sorumluluğunu üzerine almasını ifade eden öğrenen özerkliği kavramı, günümüz yabancı dil öğretiminde benimsenen iletişimsel yaklaşımla birlikte pek çok uygulama alanı bulmuş ve dersin odağından değerlendirme biçimine, kullanılan öğretim yönteminden öğretmenin rollerine kadar yabancı dil öğretiminin bileşenlerini hızlı bir dönüşüme tabi tutmuştur (Günay, 2016, s.28-29). Bu bakış açısına göre "Öğrencilerimin yeteneklerini en üst düzeye çıkaracak etkili bir rol üstlenmem için zamanımı ve kaynaklarımı nasıl kullanır, benden yararlanmalarını nasıl sağlarım?" (Tomlinson, 2014, s.9) sorusuna cevap verme noktasında öğretmen, bilgiyi taşıma, depolama ve aktarma rolünü bırakıp, öğrenciye bilgiye ulaşma becerisini kazandıran danışman rolünü üstlenmiştir (Sayınsoy Özunal, 2004, s.80). Bu yeni öğretmen rolleri ile ilgili olarak Serindağ (2003) şu özellikleri vurgular:

- Öğretmen her şeyi bilen yönetici izleniminden vazgeçer, yol gösterir, uygun örnekler verir ve cesaretlendirir.
- Öğretmen, yeni bilgileri öğrenenin var olan bilgileri üzerine inşa eder.
- Öğretmen, yabancı dil dersinin salt bilgi aktarımı olmadığını bilincindedir.
- Öğretmen, onun moderatör işlevi çerçevesinde, öğrenenin hedef dilin konuşulduğu kültür ve toplum karşısındaki önyargılarını ortadan kaldırmaya çalışır.
- Öğretmen, öğrenenin hatalarını öğrenme sürecinin parçası olarak görür (S.65-66).

Söz konusu yeni öğretmen rolleri çerçevesinde yabancı dil öğretimi ders kitabı, öğretmen tarafından yönlendirilen öğrenme sürecinde kullanılan öğretim aracından, öğrencinin kendi tarafından yönlendirilen öğrenme sürecinde kullanılan bir araç haline dönüşmelidir. Bu şekilde öğrencinin, ders kitabını derste yanında bulundurulması gereken bir ders materyali olmanın ötesinde, yeni konulara hazırlanma, yetersiz ve eksik konuları tamamlama, tekrar yapma gibi öğrenmeye yönelik amaçlar ve stratejiler için öğretmenin talimatları olmadan bireysel gerçekliklerini ve ihtiyaçlarını dikkate alarak kendi içsel yönlendirmesi ile kullanabilme becerisini edinmesi amaçlanır. Bu amaçlara ulaşabilmenin koşulları arasında alanla ilgili gelişmelerin dikkate alınması ilkesi de yer alır.

Yabancı dil olarak Almanca alanında yaşanan gelişmelerin kökleri ders uygulamalarında, Almanca'nın öğretimi için gerekli olan en uygun öğretim sürecinde, nitelikli öğretmenlerde ve uygun ders materyalinde aranabilir. Modern dilbilimdeki birçok gelişme, öğretmen bakış açısındaki sorunlar sayesinde ortaya çıkmıştır. Bu nedenle öğretmek, yabancı dil olarak Almanca alanı için temel araştırma ve eğitim alanlarından birisidir. Dil öğretimi diğer alanlardaki öğretimden farklıdır, öğrenilen konu ve ders dili aynıdır. Bu noktada yabancı dil olarak Almanca alanına özgü dil ile ilgili iki sorundan bahsedilebilir: Çoğu öğretmen kendisi bile Almanca'nın anadil konuşucusu değildir. Anadil konuşucusu olduğu durumda ise mesleki eğitim almaksızın sanki dili konuşabilme olgusu dil öğretimi için yeterliymiş gibi anadillerini yabancı dil olarak öğretmektedirler. İkinci faktör ise öğrenme durumları ile ilgilidir: Almanca konuşulan ülkelere komşu olma durumu dışında Almanca dersi, kayda değer bir ders dışı dil kullanımına başvurmamaktadır ve bu yüzden öğretmenler öğrencilerle doğrudan dil teması kurmak zorundadırlar (Krumm, 2010, s.909). Bu sorunları aşarak daha etkili ve kaliteli bir Almanca dersi sunulabilme noktasında Almanca öğretmenlerinin yetiştirilme sürecinin önemi ortaya çıkmaktadır. Bu konuyla ilgili olarak Tapan (2010) etkili bir Almanca dersi için alınabilecek önlemler arasında ders kalitesinin artırılması seçeneğinin

de yer aldığı, Almanca dersini iyileştirme olanakları ile ilgili tartışmaya Almanca öğretmenlerinin eğitiminin de dahil edilmesi gerektiğini belirtmektedir. Çünkü okul bazındaki etkililik her şeyden önce nitelikli öğretmenlere bağlıdır (s.1820-1821). Bilgi toplumuna giden yolda öğretmenlerin kendilerine düşen görevleri yapabilmeleri için, onların nitelikli bir şekilde yetiştirilmeleri gerekmekte (Erdem, 2013, s.23), bu sayede öğretmenlik mesleği, çağın ilerleme ve değişimlerine göre gelişmektedir. Söz konusu bu durum öğretmenin güncel mesleki nitelik ve becerilerle donanması şartını ortaya çıkarmaktadır (Alkan, 2000, s.206). Bu gerçek doğrultusunda her ders için hazırlıklı ve erişilmek istenen hedefler konusunda bilinçli olma, dersi öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına göre düzenleme gibi gereklilikler, öğretmenlerin, şartlara bağlı olarak değişen öğretim programları ve malzemeleri hakkında bilgilenmesini zorunlu kılmaktadır (Genç, 2002, s.79). Çünkü, tarihi pedagojik konuların ya da gerçeklikten uzak yabancı dil öğretim yöntemlerinin yeni yetişen öğretmenlere yardım edeceğinden haklı olarak şüphe duyulabilmektedir (König, 2009, s.31). Öğretmen eğitimi süreci ile ilgili sürekli ortaya çıkan yenilikler, yeni yetişmekte olan Almanca öğretmenlerinin eğitim sürecinin açık bir süreç olduğunu ve çağın gerekliliklerine uyum sağlayabilmek için sürekli olarak değişmek zorunda olduğunu göstermektedir (Hatipoğlu, 2009, s.44). Bu bağlamda, eğitim alanında yaşanan değişimler, nasıl bir insan yetiştirmek istiyoruz? sorusunun yanıtlarını da farklılaştırmaktadır. Eğitimden, bu değişimlere adapte olabilecek ve bu değişimlerle ortaya çıkan problemlerin üstesinden gelebilecek becerilere sahip birey yetiştirmesi beklenir. Nitelikli eğitim, değişebilecek ve değiştirebilecek donanıma sahip insan yetiştirmeyi hedefler. Bu yüzden, eğitim süreci mutlak gerçeklere bağlı bir olgu olarak görülme yerine, değişimlere ve yeniliklere açık bir süreç olarak görülür (Polat, 2006, s.447). Yabancı dil olarak Almanca öğretiminde öğretmen, yeniliklere ve değişimlere ayak uydurabilme becerisini, öğretim sürecinde kullanılan önemli materyallerden birisi olan ders kitabı kullanımına da uyarlayabilmelidir.

3.YABANCI DİL OLARAK ALMANCA ÖĞRETİMİNDE DERS KİTABI

Öğretme ve öğrenme sürecinde kullanılan araç-gereçler, konuların daha etkili sunulmasını ve öğrenme zamanından tasarruf edilmesini mümkün hale getirir. Öğretimi daha zevkli ve anlaşılır kılan bu araç-gereçler, öğrenme sürecinin verimli ve öğretimin nitelikli olmasını sağlar (Demirel, 2011, s.46). Ders kitapları da öncelikle yeni yetişen öğretmenlerin yalnızca ders planlanmasına yönelik kullanabileceği ideal bir kaynak değil, aynı zamanda kendi derslerinin akışı için temel bir ilkedir. Bunun yanında, ders kitapları öğrenenlerin söz konusu dille başka bir temasının olmadığı yabancı dil öğretiminde önemli rol oynar. Ders kitabı yazarları, iletişimsel ve eylem odaklı yaklaşımlara ders kitaplarında yer vererek öğrenenlere, özgün dil kullanımı fırsatı sunmaktadırlar (Retelj, 2014, s.64).

Kullanım olanaklarını iyileştirmek ve genelde var olan engelleri aşmak için ders kitapları genellikle müfredata ya da sınavlara göre uyarlanmıştır. Ders kitaplarının öğretme ve öğrenme hedefleri metinler, konular, dilbilgisi, öğrenme stratejilerinin aktarımı ve kültürlerarası öğrenme alanlarında yer alır ve ders kitapları ders konularını sistematik ve hedef odaklı bir gelişimi içeren bir sıralamaya sokar (Krumm, 2010, s.1215). Ders kitapları, aynı zamanda öğretim programlarında yer alan hedeflerin somutlaştırıldığı, içerik öğelerinin hedef kitleye göre hazırlandığı, uygulamada farklı çalışma biçimleri ve araç-gereçlerin kullanılabilirdiği materyallerdir. Seçilecek yabancı dil ders kitabıyla ulaşılmak istenen hedeflerin ve söz konusu öğrenci grubuna ait yabancı dil öğretim programının birbiri ile uyumu gerekmektedir (Genç, 2002, s.76). Başka bir deyişle modern bir ders kitabı, söz konusu dille ilgili kuralları ve konuları içermesinin yanında aynı zamanda öğretme ve öğrenme sürecinin gelişimi için genel öğretmen ilkeleri, yönetsel sınıflandırmaları ve temel pedagojik fikirleri olan bir programdır. Tüm bunlara rağmen ders kitabı, spesifik öğretme ve öğrenme durumlarının ortaya çıkabilmesi için hareket özgürlüğü bırakmak zorundadır. Ders kitabında dilbilimsel ve dilbilimsel olmayan bilgiler arasında bir denge kurulmalıdır. Özellikle başlangıç derslerinde kullanılan ders kitaplarında konuşma durumlarının, üstlenilen rollerin, metin türlerinin ve ülke bilgisi ile ilgili bilgilerin özgünlüğü bozabilecek dilbilgisi sunuşunun baskınlığı söz konusu olabilmektedir (Neuner, 1995, s.292). Bu gibi durumlarda öğretmenin ders kitabını etkili bir şekilde derse adapte edebilme becerisi öne çıkmaktadır. Konu ile ilgili belirleyici unsurlardan birisi de öğretmenin derste uygulamaya koyduğu yöntembilimsel bakış açılarıdır.

Eğitim fakülteleri mezunları kuşkusuz belli bir bilgi birikimine sahiptir, buna karşın bu noktada belirleyici rol oynayan bu bilgiyi öğrenciye aktarmada başvurulan yöntemdir (Kırmızı, 2011, s.195). Yabancı dil öğretimi ders kitaplarında yer alan yöntembilimsel bakış açıları, onları kullanan öğretmenlerin yeterliliklerine bağlı olarak derse farklı biçimlerde etki edebilmektedir. Neuner (1995) bir ders kitabında belirli bir yöntemin dersle ilgili yönergeleri ne kadar sıkı uygulanırsa, öğretmenlere ve öğrencilere de o kadar az hareket özgürlüğü bırakıldığını savunur (s.293). Öğretmenin kimi zaman kötü veya değişmeksizin

tekrarlanan öğretim yöntemlerine başvurması, öğrenme başarısızlığına sebep olabilirken, öğretim yöntemlerini çeşitlendirmesi, uygun yöntem ve materyaller seçmesi öğrenme başarısını yükseltir (Akpinar Dellal&Seyhan Yücel, 2015, s.1055). Çünkü eğitim hedeflerine ulaşılabilmesi ancak uygun yöntemin seçimi ile olanaklıdır. Bu gerekçe nedeniyle, bir derste tek bir yöntem yerine birçok farklı yöntem kullanılır. Öğrenme ve öğretme sürecinin etkililiği seçilen yöntemlerin uygunluğu ile doğrudan bağlantılıdır. Öğretmenlerin farklı yöntemler konusundaki bilgi ve becerileri, onların yöntem konusunda seçici davranmalarını sağlamaktadır (Demirel, 2011, s.68). Almanca öğretmenleri, Almanca ders kitaplarının yöntembilimsel kısıtlılığını aşarak dersi farklı yöntem uygulamaları ile zenginleştirebilmelidirler. Aksi takdirde yabancı dil öğretiminde, hedef ve kazanımlara ulaşılabilmesi tehlikesi ile karşı karşıya kalınabilir. Nitekim Ünver ve Genç (2009) belli bir konsepti ve dayandığı bir öğretim yöntemi bulunan ders kitaplarının ithal edilmesi ile birlikte bu kitapların temel aldığı yöntemin de ithal edildiğini belirtirler. İthal edilen ders kitaplarında yer alan konseptte başka bir ülkede yabancı dil öğrenenlerin, koşulları ve ihtiyaçları göz ardı edilmektedir (s.324). Ünal (2013), üniversitede alanla ilgili bölümlerde kullanılan ders materyallerinin çoğunluğunun Almanya'daki öğrenciler için hazırlanmış olması nedeni ile bu ders materyallerinin Türkiye'deki üniversite öğrencilerine ve üniversitelerin ders içeriklerine uygun olmadığını belirtir. Ünal, ayrıca bölümlerde okutulan bazı derslerde kullanılabilir uygun niteliklere sahip temel ders materyallerinin bulunmamasının eğitim-öğretim sürecini olumsuz etkilediğine dikkat çeker (s.104). Bu bağlamda ithal ve öğrenci grubunun özelliklerini dikkate almayan ders kitaplarının öğrenme sürecini olumsuz yönde etkileyebileceği öngörülebilir. Şimşek (2014) eğitimcilerin, öğrencilerin önbilgilerini, kitaplarda yer alan yeni bilgilerle etkili bir şekilde bütünleştirebilecekleri varsayımının her zaman gerçeği yansıtmadığı düşüncesini savunur. Çünkü öğrencilerin önbilgileri onların kitaplarda yer alan bilgiler karşısındaki tutumlarını etkilemektedir. Önbilgi ve kitaptaki bilgi arasındaki tutarsızlıklar olması durumunda, önbilgi engelleyici veya yavaşlatıcı rol oynamaktadır (s.145). Bu nedenle Almanca dil öğretiminde, öğrenciye yönelik bir öğretim biçimi ağırlık kazandığı son yıllarda ders kitaplarının, hedef öğrenci grubunun özelliklerine göre öğretmene seçme, ekleme değiştirme olanağı sağlayabilecek esnek bir yapıya sahip olması beklenmektedir (Tapan, 1986, s.39). Ancak eğitim öğretim etkinliklerinde sağladıkları avantajlar nedeni ile yoğun olarak tercih edilen (Şahin, 2008, s. 134) ders kitapları farklı alım gücüne sahip öğrenciler için uygun bir araç (Genç, 2002, s.78) olmasına karşın basılı kaynak bulma sıkıntısı, Türkiye'de Almanca dil eğitimini olumsuz etkileyen faktörler arasında yer alır (Balci, 2017, s.354). Bu gibi sorunlar nedeni ile esnek bir yapıya sahip olmayan ders kitaplarının derste kullanılmak zorunda olduğu durumlarda öğretmenden, öğrenci grubunun özelliklerini ve öğrenme sürecini şekillendiren diğer koşulları göz ederek kullanılan ders kitabını etkili biçimde derse dahil edebilmesi beklenir. Bu durumun odak noktasında yer alan unsurlardan birisi ise yabancı dil olarak Almanca öğretiminde öğretmen ve ders kitabı ilişkisidir.

4.YABANCI DİL OLARAK ALMANCA ÖĞRETİMİNDE ÖĞRETMENİN DERS KİTABINA BAĞLILIĞI

Alan dışı politik, toplumsal, ekonomik ve kültürel gelişmeler yabancı dil öğretiminde yaşanan birçok değişime yön vermektedir. Bu değişime yön veren unsurlar arasında konu ve içeriklerin güncelleştirilme zorunluluğu, teknolojinin gelişimiyle birlikte sözcük dağarcığı alanında oluşan sürekli yenilikler, dilbilgisel, öğret- ve yöntembilimsel gelişmeler yer alır. Bunların yanında ticari bir pazar oluşturma amacı da ders kitapları ile ilgili yenilikleri zorunlu kılmıştır (Yavuz, 2017, s.199). Çoğu derste eskiden olduğu gibi merkezi bir rol oynayan ders kitabı yabancı dil eğitiminin eğilimlerine esnek bir şekilde ayak uydurmuştur. Ancak ders kitabı ile ilgili yaşanan gelişmelere eşlik eden eleştiriler de göz ardı edilmemelidir. Ders kitabı pazarındaki bu çeşitliliğe ve yeniliklere rağmen söz konusu eleştiriler yıllardan beri hep aynı zayıf noktalara işaret etmektedir. Bu eleştirilere göre, ders bağlamlarının çeşitliliği noktasında ders kitaplarının esnekliği yetersiz kalmaktadır. Yerel koşullar karşısındaki yetersiz esneklikleri ya da bütün öğrenme gruplarının ihtiyaçları ve hedefleri ile ders kitabının talimatlarını dengelemenin güçlüğü bu duruma örnek olarak gösterilebilir (Rösler ve Schart, 2016, s. 483).

Yabancı dil öğretiminde yaşanan değişimler ve gelişmeler dikkate alınarak güncellenen ders kitapları öğrenenler için daha nitelikli hale getirilmeye çalışılmaktadır. Ancak, ders kitabının niteliği ile öğretme-öğrenme sürecinin niteliği arasında doğrudan bir bağ bulunmamaktadır. Öğretme ve öğrenme süreçlerinin sonucunda birçok faktör belirleyicidir. Öğretim materyali bunlardan sadece bir tanesidir (Funk, 2004, s.41-42). Ders kitabının nitelikli olmasının yanında kitabı kullanan öğretmenin nitelikli olması, öğrenme süreci sonunda istenilen hedeflere ulaşılabilmesi için bir koşul olarak görülebilir.

Öğretmen, insan davranışlarını şekillendirme noktasında görevi çok güç ve kompleks olan bir uzmandır (Alkan, 2000, s.193). Yabancı dil Almanca öğretmenlerinin derste, ders kitabını kullanarak bu güç ve

karmaşık görevi uygulamaya koymaları öğrenme ve öğretim süreçleri için basite indirgenemeyecek duruma dönüşebilmektedir. Krumm (2010) öğretmenin, ders kitabının seçiminde ve özgün materyallerin çeşitliliğinde karar verici olmasına karşın ders kitabının, sunulan ders materyalini belli bir sıraya sokma ve öğretme ve öğrenme sürecinin akışına etki etme gücüne sahip olduğunu belirtir (s.1215). Rösler (2012) bu noktada iki farklı ders kitabı kullanımı konseptinden söz eder. Bunlardan ilkinde göre ders kitabı dersin belirleyicisidir. Bu bakış açısında ders kitabı derste adım adım takip edilerek dersi genel anlamda yönlendirir. Bu adım adım takip edilerek kullanılma, öğretmene ve öğrenciye güven verir, ama aynı zamanda öğrenme sürecinin tamamen dışarıdan yönlendirilmesi durumunu da beraberinde getirir. Bu bakış açısına karşı 1980’li yıllarda öğretmenlerin öğrencileri için önemli bulduğu materyali ders kitabından aldığı ders kitabını uyarılma konsepti ortaya çıkmıştır. Bu konsept öğretmenlerin öğretme materyalinin işlevini değerlendirebilmesini ve gerektiğinde alternatif materyal toplayabilmesini, kendisinin tasarlayabilmesini ya da öğrenci grubu için materyalin adapta edebilmesini şart koşar. Ders kitabı olmadan çalışan bir öğretmen dersin bütünlüğünü korumak zorundadır ve güven içinde alternatif materyal kullanabilmelidir. Ne kadar yoğun bir biçimde ders kitabı ve ders kitabı analizi öğretmenlik eğitimi ve mesleki gelişim eğitiminin bir parçası olursa ders kitabını bu konseptte uygun kullanmak o kadar basit hale gelecektir. Öğretmen ne kadar güvensiz bir biçimde ders kitabını kullanırsa ve iyi bir alternatif materyali kendisinin tasarlaması için ne kadar az zamanı varsa ders kitabının yönlendirici işlevi de o kadar önemli hale gelir (s.47). Öztürk’e (2011) göre öğretmenlerin ders kitabına bağlılığı bazı ülkelerde kanuni zorunluluklardan bazen de materyal yetersizliğinden ya da öğretmenlerin mesleki bilgi ve beceri yetersizliklerinden kaynaklanmaktadır. Bu bağlılık öğretmenin birikimini, tercihlerini derse yansıtmasının ve başka kaynaklarla öğretimi geliştirmesinin önünü kapatmaktadır (s.87). Bu gerçek göz önünde bulundurulduğunda Almanca ders kitabı, derste öğrenme süreci için önemli fırsatlar sunmasına karşın öğretmenin ders kitabı kullanımı konusunda donanımlı olmaması durumunda, öğretmenin mesleki becerilerini durağanlaşmasına neden olabileceği ileri sürülebilir. Tomlinson (2015) öğretmenlerin ders kitabını ders notundan ziyade bir kaynak olarak kullanmalarını ve yaratıcılıklarını teşvik edecek ders kitabı aktivitelerini uyarlamaları için öğretmenlerin güvenlerini, farkındalıklarını ve yaratıcılıklarını geliştirmelerinin önemine dikkat çeker (s.24). Yabancı dil öğretiminin, öğretmen eğitiminin ve mesleki gelişim çalışmalarının görevi öğretmenlere ders kitabının baskınlığını geriye atabilme becerisini kazandırmaktır. Bu beceri öğretmenlerin artık köle gibi ders kitabına bağlı kalmak zorunda olmadığı gelişmiş bir öğretmen yetisini şart koşar (Krumm&Ohms-Duszenko, 2001, s.1039).

Uzuntiryaki ve Boz (2006) nitelikli bir ders kitabının verimli öğrenmeyi sağlamayabileceğini ve bu açıdan bakıldığında, ders kitabının nasıl kullanıldığının önemli olduğunu belirtir (s.213). Öğretmenin ders kitabı kullanımında benimsemiş olduğu yolla ilgili olarak nitelikli öğretmenden beklenenler Polat’ın (1995) şu ifadeleri ile açıklanabilir:

“Bir öğretim kurumunun alt yapısının en iyi biçimde hazırlanması da, en yetkin araç ve gereçlerle donatılması da, nitelikli öğreticilerden yoksun bıraktığımızda başarılı sonuçlar bekleyemezsiniz. Ama nitelikli ve istekli bir öğretici, en olumsuz koşullarda, en elverişsiz ortam içinde bile öğrencilerine yararlı olmanın yollarını yaratabilir. İşte bu bakımdan aday öğreticilerin yetiştirilmesi, üzerinde önemle durulması gereken, emek isteyen bir uğraştır” (s.199-200).

Bu düşünceler Uzuntiryaki ve Boz’un ifadeleri birlikte ele alındığında bütün dünyada benzer amaçlar için üretilen ders kitaplarının bütün bireysel ihtiyaçlara ve beklentilere cevap vermesi güç olduğundan öğretmenin görevinin öğrencinin ihtiyaçlarına göre ders kitabını daha verimli kullanılabilir hale getirmek (Oktar Ergür, 2010, s.356) olduğu sonucuna ulaşılabilir. Bu noktada ders kitabının niteliğini ve mükemmelliğini öğrenen için yararlı kılabilen olan öğretmenin mesleki donanımdır. Çünkü Genç’in (2002) de vurguladığı gibi öğretmen, sınıf ortamını biçimlendirme ve öğrencileri öğretim hedeflerine yönlendirme konusunda söz sahibi kişidir (s.79). Öğrenciyi dersin merkezine koyan günümüz yabancı dil öğretiminde, belirlenen hedeflere ulaşma noktasında öğretmen, en asgari düzeydeki öğrenme koşullarında mümkün olan en iyi sonuca ulaşabilmeli, öğrenenin mümkün olan en ileri düzeydeki yabancı dil ile ilgili becerileri edinmesini sağlayabilmelidir. Bu amaca ulaşabilmek için öğretmen, yabancı dil öğretiminde ders kitabını öğrenme ve öğretim sürecine katılan ve şekillendiren bütün faktörlerden kaynaklanabilecek sorunlarla baş edebilecek şekilde kullanabilmelidir. Bozlar Balcı, Serindağ ve Balcı (2017) var olan dil eğitimi sorunlarını en aza indirmek için yapılması gerekenin derste farklı eğitim yöntem ve tekniklerini içeren uygulamalar yapmak ve mümkün olan en iyi sonuca ulaşana kadar çalışmalar yapmak olduğunu savunurlar (s.124). Öğrenme-öğretme sürecinin etkili hale getirmek için derslerin işlenmesinde bilgisayar, internet çoklu ortam gibi çeşitli teknolojilerin, farklı yöntem ve tekniklerin kullanılması, öğretme ve

öğrenmeyi daha etkili kılmanın yanında geleceğin öğretmenini mesleğinde daha verimli hale getirmeyi de amaçlar (Aksöz, Serindağ ve Balcı, 2006, s.14). Eğitim alanında uzun süre öğretmen ve ders kitabı çok ortamlı (multi-media) öğretimin temelini oluştururken bugün ise teknolojik gelişmelerin eğitimde kullanılması vesilesi ile öğretmen-ders kitabı ilişkisinin yanında farklı kaynaklar derste çok ortamlı öğretimin sağlanmasına katkıda bulunmaktadır (Demirel, 2011, s.47).

Genelde öğretim materyalleri dersin tasarlanması ve uygulanışı için küçümsenemeyecek ölçüde yol gösterici (Brill, 2005, s.18) olmasına karşın öğretmen, ders kitaplarının her zaman ve bütün hedef grupları için uygun olmayabileceği (Seyhan Yücel, 2005, s.66) gerçeğini göz önünde bulundurmalıdır. Bu bağlamda yabancı dil dersinde nitelikli öğretmen öğretim sürecinde kullandığı ders kitabını öğrencileri için mümkün olduğunca faydalı kılabilmek için yollar bulabilmelidir. Eğitim fakültesi lisans programlarında öğrencilere bu amaca yönelik kazanımlar sağlayabilecek dersler yer almaktadır. Ancak Batdı'nın (2016) da belirttiği gibi öğretmenlerin lisans eğitimi boyunca edindikleri bilgi ve beceriler, mesleklerini etkili bir şekilde sürdürebilmeleri için genellikle yetersiz kalabilmektedir (s.799). Öğretmenlik mesleği deneyimsel bir çaba olduğu ve belirli bir kuralı olmadığı için öğretmenlik mesleği ile ilgili ilkeler yalnızca yol gösterici niteliğe sahiptir ve bunlar kesin reçeteler olarak görülmezler (Tomlinson, 2014, s.57). Bu nedenle, öğretmenler, üniversite eğitimi sürecinde almış olduğu bilgileri çağın gereksinimlerine göre geliştirmeli ve yenilemelidir (Kırmızı, 2009, s.270). Öğretmenlik eğitimi sürecinde edinilen kuramsal bilgi, beceri ve yetersiz mesleki deneyim, öğretmenin mesleki yaşamında karşılaştıkları sorunları aşmasında ve öğrenmenin gerçekleşebilmesi için mümkün olan en uygun koşulların oluşturulmasında sınırlı ölçüde yardımcı olabilmektedir. Öğrenme sürecinde ortaya çıkabilecek sorunlar genel anlamda öngörülemediğinden öğretmenin başarısını etkileyebilecek unsurlar arasında mesleki deneyimin önemli bir yere sahip olduğu düşüncesine varılabilir. Mesleki yaşantıları aracılığı, ders kitabını uygun biçimde derse adapte edebilme yollarını deneyimleme fırsatı yakalayan öğretmen, mesleki yaşamda karşılaştığı sorunların göz ardı edilecek engeller olmadığını, yüzleştikçe mesleki bilgi ve becerilerinin gelişimine katkıda bulunacak gerçekler olduğunu bilmelidir.

Ayrıca eğitimde kaliteyi arttırmanın yolunun öğretmenden başlaması gerektiği gerçeği yalnızca öğretmen yeterlilikleri ile sınırlandırılmamalıdır. İyi bir temel eğitim ve meslek içi eğitim ile öğretmenlik mesleğinin saygınlığının artırılması da bu bağlamda göz önünde bulundurulmalıdır. İyi bir temel eğitim ve iyi bir mesleki eğitim süreçleri ile vurgulanan eğitim olgusunun sürekliliğine duyulan gereksinim, öğretmenlik mesleğinin diğer meslek gruplarından farklıdır. Öğretmen aynı zamanda öğrenen olarak öğrendikleri ile öğretme sürecinin pekiştirmekte ve geliştirmektedir (Gündoğar, 2014, s.125-126). Darancık ve Uslu'ya (2016) göre iyi bir öğretmen olabilmek adına çağın gerisinde kalmamak için öğretmenler, okuyup incelemeli, mesleki toplantı ve dernek faaliyetlerini takip etmeli ve araştırmacı bir birey olmalıdırlar (s.221).

5.SONUÇ

Yabancı dil öğretimine yönelik ders kitaplarının yabancı dil eğitiminde kullanılan ders materyalleri arasında önemli bir yere sahip olduğu ileri sürülebilir. Söz konusu ders kitapları birçok işleve sahip olmasına karşın yerinde, uygun, ölçülü ve öğrenci grubunun özellikleri gözeticilerle kullanılmamaları durumunda öğretim ve öğrenim sürecini olumsuz etkileme riskini derse taşıyabilmektedirler. Bu riskin oluşmaması için ihtiyaç duyulan, yabancı dil eğitimi veren öğretmenlerin gerekli mesleki yeterliliklere sahip olmasıdır.

Ders kitabının dersin hangi aşamasında ve ne ölçüde kullanılacağı ile ilgili bir yönerge ya da formül aramak yerine bu konularda uygunluk ölçütünü öğretmenin kendisinin duruma, şartlara ve öğrenci grubunun özelliklerine göre belirlemesi daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Almanca öğretmenleri de söz konusu ölçütü belirleyebilecek nitelik ve beceriye sahip olmalıdır. Nitelikli öğretmenden beklenen derste kullandığı ders kitabının olumsuz yönlerini ders dışına itip ders kitabını öğrencinin öğrenme sürecini daha etkili kılabilecek biçimde derse adapte edebilmesidir. Başka bir deyişle, öğretmen ders kitabı kullanırken mevcut koşullarda öğrencinin mümkün olan en iyi öğrenme hedefine ulaşabilmesini sağlayabilmelidir. Böyle bir hedefe ulaşabilmek için öğretmenin ihtiyacı olan mesleki gelişim, öğretmenlik eğitimi boyunca belirli bir düzeye kadar sağlanabildiği için öğretmenin bilgi ve becerilerinin mesleki deneyimleri ile zenginleşmesi ve hizmet içi eğitimler ile desteklenmesi gerekmektedir. Çünkü güncel yaklaşımlara yer verilen yabancı dil eğitimi ders kitaplarının yanında bu ders kitaplarını söz konusu yaklaşımlara uygun bir şekilde uygulayacak beceriye sahip öğretmenlere de ihtiyaç duyulmaktadır. Bu becerilere sahip olmak için öğretmenlerin lisans eğitimleri sürecinde gerekli bilgi ve becerileri edinecekleri eğitimi almaları, onlara ilerleyen mesleki yaşamlarında bu mesleki donanımları teorik ve uygulamalı olarak geliştirme fırsatının

sağlanması önemlidir. Öğretmenler, hem lisans eğitimi boyunca ve lisans eğitimi sonrasında aldıkları eğitimler hem de icra ettikleri öğretmenlik mesleği sürecinde topladıkları deneyimler yoluyla, karşılaştıkları sorunları daha kolay çözebileceklerdir.

Çeşitli branşlarda hizmet öncesi eğitim ile öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerinde verilen eğitimin niteliğinin, yetiştirilen öğretmenlerin niteliğini de belirleyebilmesinin (Erdem, 2013, s.182) koşulunun, söz konusu hizmet öncesi eğitimin öğretmen adaylarına meslekleri ile ilgili son bilgi ve becerileri sunmasında ve ayrıca eğitim-öğretim ve öğretmen yeterlilikleriyle ilgili yenilikçi bakış açılarını da kazandırmasında aranması gerekmektedir (Erdem, 2013, s.86). Bu nedenle öğretmen adaylarına lisans eğitimi sürecinde öğretmenlik mesleğinin durağan bir yapıya sahip olmadığı, aksine dinamik ve değişime açık bir gelişim sürecini kapsadığı düşüncesi aşılmalıdır. Bu amaca yönelik bir mesleki gereklilik olarak kendini geliştirme, sahip olduğu bilgi ve becerileri çağın koşullarına uygun olarak ileriye taşıyabilme, mesleki anlamda karşılaştığı sorunları bir engel olarak değil, kendini geliştirme sürecinde yüzleşmek zorunda olduğu doğal bir durum olarak algılama gibi yaşam boyu öğrenmeye yönelik becerilerinin öğretmen adaylarına lisans eğitimi sürecinde kazandırılması gerektiği savunulabilir.

KAYNAKÇA

Akpınar Dellal, N. ve Seyhan Yücel, M. (2015, Winter). Yabancı Dil Öğretmenlerinin Derslerinde Materyal Kullanımına İlişkin Tutum ve Görüşleri. *Turkish Studies*, 10(2), 1051-1066.

Aksöz, A.S., Serindağ, E. ve Balcı, T. (2006). Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Alman Dili Eğitimi Öğrencilerinin ve Öğretim Elemanlarının Öğrenim/Öğretim Süreçlerine ve Değerlendirmeye Yönelik Görüşleri. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31 (1), 14-28.

Alkan, C. (2000). Meslek ve Öğretmenlik Mesleği. Veysel Sönmez (Ed.), *Öğretmenlik Mesleğine Giriş* içinde (s.191-230). Ankara: Anı Yayıncılık.

Balcı, U. (2016). Anadolu Liselerinde İkinci Yabancı Dil Olarak Almanca Eğitimi: Batman İli Örneği. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 346-355.

Batdı, V. (2016). Türkiye'deki Almanca Öğretmenlerinin Hizmet-İçi Alan Eğitimine İlişkin Görüşleri ile Üstbilişsel Farkındalık Düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31 (4), 796-816.

Bausch, K.-R. (1999). Zur Funktion von Lehr- und Lernmaterialien beim Lernen fremder Sprachen: Erkenntnisstand und Forschungsperspektiven. In: K.-R. Bausch, H. Christ, F. G. Königs & H.-J. Krumm (Hrsg.), *Die Erforschung und Lehr- und Lernmaterialien im Kontext des Lehrens und Lernens fremder Sprachen* (S. 17-22). Tübingen: Gunter Narr Verlag.

Bozlar Balcı, İ., Serindağ, E. ve Balcı, U. (2017). Yapılandırmacı Öğrenme Kuramına Göre Almanca Derslerinde Materyal Hazırlanması. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 7(1/1), 123-135.

Brill, L. M. (2005). *Lehrwerke/Lehrwerkgenerationen und die Methodendiskussion im Fach Deutsch als Fremdsprache*. Aachen: Shaker Verlag.

Can, T. (2011). *Yaşam Boyu Öğrenme Bağlamında Yabancı Dil Olarak İngilizce Ders Kitaplarında Strateji Kullanımı*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi.

Darancık, Y. ve Uslu, D. (2016, Mart). Almanca Öğretmenliği Bölümlerinde Verilen Formasyon ve Alan Derslerinin İlk ve Ortaöğretime Uygunluğu. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4 (26), 218-240.

Demirel, Ö. (2011). *Öğretme Sanatı* (17.bs.). Ankara: Pegem Akademi.

Erdem, A.R. (2013). *Öğretmen Yetiştirmenin Bugünü ve Geleceği: Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Funk, H. (2004). Qualitätsmerkmale von Lehrwerken prüfen- ein Verfahrensvorschlag. *Babylonia*, 3/04, 41-47.

Genç, A. (2002). İlk- ve Ortaöğretim Okullarında Yabancı Dil Ders Kitabı Seçimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 74-81.

Gök, B. (2017). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metin Seçimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi.

- Günay, D. (2016). Öğrenen Özerkliği, İngilizce Öğretimine Yansımaları ve Hayef Örneğinde Öğretmen Adaylarının Değişen Öğretmen Rollerini Algısı. *İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13-3 (26), 17-30.
- Gündoğar, F. (2014). Değişen Eğitim Anlayışı Işığında Değişen Öğretmen Yetiştirme Programları Üzerine Düşünceler. *Diyalog*, 1, 118-127.
- Hatipoğlu, S. (2009). Best-practice Türkei: Zur Darstellung des Projekts "Curriculumentwicklung für die Deutschlehrausbildung an türkischen Universitäten". In: M. Çakır, C. Merten, B. Sayınsoy Özunal, T. Polat & N. Tapan (Hrsg.), *Tagungsdokumentation zum Symposium Perspektiven zur Neustrukturierung der Studiengänge Deutsch als Fremdsprache in Südosteuropa* (S.43-52). Istanbul: Eşit Ofset.
- Kırmızı, B. (2009, Aralık). Etkili Bir Almanca Öğretimi İçin Öğretmen Beklentileri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (22), 268-280.
- Kırmızı, B. (2011). Almanca Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Becerileri. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 193-206.
- Königs, F. G. (2009). Plenarvortrag: zwischen Hpfen und Bangen. Möglichkeiten und Grenzen einer europäischen Studienform am Beispiel des Faches Deutsch als Fremdsprache. In: M. Çakır, C. Merten, B. Sayınsoy Özunal, T. Polat & N. Tapan (Hrsg.), *Tagungsdokumentation zum Symposium Perspektiven zur Neustrukturierung der Studiengänge Deutsch als Fremdsprache in Südosteuropa* (S. 21-41). Istanbul: Eşit Ofset.
- Krumm, H. J. & Ohms-Duszenko, M. (2001). Lehrwerkproduktion, Lehrwerkanalyse, Lehrwerkkritik. In: G. Helbig, L. Götze, G. Henrici & H.-J. Krumm (Hrsg.), *Deutsch als Fremdsprache, Halbband 2* (S. 1029-1041). Berlin&New York: Walter De Gruyter.
- Krumm, H. J. (2010). Der Faktor "Lehren" im Bedingungsgefüge des Deutsch als Fremdsprache-Unterrichts. In: H.-J. Krumm, C. Fandrych, B. Hufeisen & C. Riemer (Hrsg.), *Deutsch als Fremd- und Zweitsprache - ein internationales Handbuch, Band 1* (S. 907-921). Berlin&New York: Walter De Gruyter.
- Krumm, H. J. (2010). Lehrwerke im Deutsch als Fremd- und Deutsch als Zweitsprache-Unterricht. In: H.-J. Krumm, C. Fandrych, B. Hufeisen & C. Riemer (Hrsg.), *Deutsch als Fremd- und Zweitsprache - ein internationales Handbuch, Band 2* (S. 1215-1227). Berlin&New York: Walter De Gruyter.
- Neuner, G. (1995). *Lehrwerke*. In: K.-R. Bausch (Hrsg.), *Handbuch Fremdsprachenunterricht* (3. überarbeitete und erweiterte Auflage) (S. 292-265). Tübingen&Basel: Francke Verlag.
- Oktar Ergür, D. (2010). Öğrenen Özerkliğinin Kazandırılmasında Öğretmenin Rolü. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications*. 11-13 November Antalya-Türkiye (s. 354-359). İconte.
- Öztürk, İ. H. (2011, Kış). Öğretmen Özerkliği Üzerine Kuramsal Bir İnceleme. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (35), 82-99.
- Pingel, F. (2003). *Ders Kitaplarını Araştırma Ve Düzeltme Rehberi, Tarihi Öğrenmek ve Öğretmek* (N. Elhüseyni, Çev.). İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Polat, T. (1995). Günümüz Koşullarında Almanca Öğretiminin İşlevi ve Aday Öğreticilerin Yetiştirimi. *İstanbul Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyat Dergisi*, 9, 199-205.
- Polat, T. (2006). Değişimler ve Yenileşmeler Bağlamında Çok Ögeli Bir Süreç Olarak Yabancı Dil Eğitimi. M. Karakuş ve M. Oraliş (Ed.), *Bellek, Mekan, İmge* içinde (s. 446-455), İstanbul: Multilingual.
- Retelj, A. (2014). Die Beurteilung von Lehrwerken für Deutsch als Fremdsprache anhand des Gemeinsamen Europäischen Referenzrahmens für Sprachen: eine empirische Untersuchung über die Entwicklung der lexikalischen Kompetenz. *Linguistica*, 54 (1), 61-75.
- Rösler, D. (2012). *Deutsch als Fremdsprache. Eine Einführung*. Stuttgart&Weimar: J.B. Metzler.
- Rösler, D. & Schart, M. (2016). Die Perspektivenvielfalt der Lehrwerkanalyse - und ihr weißer Fleck. *Info Daf*, 5, 483-493.
- Sayınsoy-Özunal, B. (2004). Yabancı Dil Öğretiminde Eylem Odaklı Öğretimin Uygulama Boyutu. *İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 79-95.

- Serindağ, E. (2003). *Zur Didaktik und Methodik der Ausnutzung des Englischen als Erster Fremdsprache im Unterricht "Deutsch als Zweite Fremdsprache" bei Muttersprachlern des Türkischen*. Dissertation, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Seyhan Yücel, M. (2005). Lehrwerkanalyse in der Deutschlehrausbildung- Ziele und Curriculare Planungen. *İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 63-74.
- Şahin, A. (2008). İlköğretim Birinci Sınıf Türkçe Ders Kitabı, Öğrenci Çalışma Kitabı Ve Öğretmen Kılavuz Kitabının Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (3), 133-146.
- Şimşek, A. (2014). Önbilgi. Y. Kuzgun ve D. Deryakulu (Ed.), *Eğitimde Bireysel Farklılıklar içinde* (3. bs.) (s.139-167), Ankara: Nobel.
- Tapan, N. (1986). *Ortaöğretim Almanca Ders Kitaplarına Çözümleyici ve Değerlendirici Bir Yaklaşım*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi.
- Tapan, N. (2010). Deutsch in der Türkei. In: H.-J. Krumm, C. Fandrych, B. Hufeisen & C. Riemer (Hrsg.), *Deutsch als Fremd- und Zweitsprache - ein internationales Handbuch, Halbband 2* (S.1817-1823). Berlin&New York: Walter De Gruyter.
- Timm, J. P. (1999). Unterrichtsmaterialien für einen lernorientierten Fremdsprachenunterricht. In: K.-R. Bausch, H. Christ, F. G. Königs & H.-J. Krumm (Hrsg.), *Die Erforschung und Lehr- und Lernmaterialien im Kontext des Lehrens und Lernens fremder Sprachen* (S. 218-225). Tübingen: Gunter Narr Verlag.
- Tomlinson, B. (2015). Challenging teachers to use their coursebook creatively. In: A. Maley & N. Peachey (Ed.), *Creativity in the English Language Classroom* (pp. 24-28). London: British Council.
- Tomlinson, C. A. (2014). *Öğrenci Gereksinimlerine Göre Farklılaştırılmış Eğitim* (2. bs.) (Diye Kültürlerarası İletişim Hizmetleri, Çev.). İstanbul: Sev Yayıncılık.
- Uzuntiryaki, E. ve Boz, Y. (2006). Öğretmen Adaylarının Ders Kitabı Kullanımıyla İlgili Görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 212-220.
- Ünal, Ç. D. (2013). Almanca Eğitim Veren Bölümlerde Ders Materyallerinin Saptanmasına ve Üretimine Yönelik Bir Proje Önerisi. *Diyalog*, 2, 103-109.
- Ünver, Ş. ve Genç, A. (2009). Passwort Deutsch Adlı Almanca Ders Kitabının Türkiye Baskısının İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 21, 321-333.
- Yavuz, N. (2017). Almancanın Yabancı Dil Olarak Öğretildiği Ders Kitaplarında Kültürel Yayımlılık ve Önyargı Öğeleri. In: T. Balcı, O. Holzapfel, E. Serindağ (Ed.), *Schriften zur Sprache und Literatur* (S.199-206). London&İstanbul: IJOPEC Publication.
- Vollmer, H. J. (1999). Ist jedes Lehrmaterial auch Lernmaterial? Perspektiven für den bilingualen Unterricht. In: K.-R. Bausch, H. Christ, F. G. Königs & H.-J. Krumm (Hrsg.), *Die Erforschung und Lehr- und Lernmaterialien im Kontext des Lehrens und Lernens fremder Sprachen* (S. 240-249). Tübingen: Gunter Narr Verlag.